

תוכן העניינים:

3.....	תקציר
4.....	1. מבוא
6.....	2. סקירת ספרות
17.....	3. שיטת המחקר
22.....	4. ממצאי המחקר
26.....	5. דיון ומסקנות
31.....	6. סיכום
33.....	ביבליוגרפיה

1. מבוא

גן לאומי הינו שטח המיועד לצורכי נופש לציבור בחיק הטבע או להנצחת ערכים שיש להם חשיבות היסטורית, ארכאולוגית, אדריכלית, טבעית או נופית.¹ תחת הערך "גן לאומי" נכנסים: גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרי מורשת שונים, אתרי הנצחה לחיילים, ואתרי עתיקות.

לגנים הלאומיים ולשמורות הטבע יש היסטוריה בין-לאומית, שמתחילה עוד ב-1122 לפני הספירה, כאשר מלך סין הבין לראשונה כי יש להגן על הטבע מפני נזקים שונים, ולכן הכריז על שטח מיוער בארצו כשמורה מוגנת, וממשיכה לארגונים שונים שהוקמו בארה"ב החל מאמצע המאה ה-19, בפארקים הלאומיים שברשותה, ובאמצע המאה ה-20 בשווייץ ובצרפת, האחראים על יותר מ-200,000 גנים ושמורות טבע ששטחן נמצא גם באוקיינוסים, ברחבי העולם.

בישראל, הגנים ואתרי המורשת השונים מנוהלים על-ידי רשות הטבע והגנים, שהוקמה בשנת 1963 כשני גופים נפרדים שחוברו יחד בהמשך, עליה אחראי המשרד להגנת הסביבה שבראשותו עומד השר להגנת הסביבה, וחלק מהחזון של רשות זו הוא חיזוק השותפות עם הציבור לשם העצמת השמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת בישראל. בנוסף, על אתרי המורשת השונים אחראית המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל.

בעקבות משבר הקורונה (נגיף ה-Covid-19), שפקד את העולם בתחילת 2020, ובפרט את ישראל החל מחודש מרץ של שנה זו, הוכרזו במהלך השנה סגרים שונים על המדינה, עם מגבלות משמעותיות בנוגע לכלל האוכלוסייה, שנועדו לשמור על בריאות הציבור ולמנוע את התפשטות המגיפה והמדינה התנהלה תחת מצב חירום כללי. משפחות רבות נשארו סגורות בבתיים יחד עם ילדיהם, עם מגבלות יציאה מחמירות (לרוב רק ל-100 מטרים הקרובים, ועל מנת לקנות מוצרים חיוניים), כשהילדים וההורים עובדים ולומדים יחד בבית במהלך היום.

בנוסף, מבוגרים ואנשים שונים המתגוררים בגפם, נותרו מבודדים לחלוטין מחברה אנושית כלשהי, וההשלכות הפסיכולוגיות והחברתיות שהיו לכך הראו כי מצב זה הגביר את הדיכאון והחרדה בקרבם. דווקא בזמן מגבלות אלו, אזרחים רבים הרגישו צורך לצאת מהבית בסגרים השונים שינכפו עליהם מטעם הממשלה, מטעמים שונים: הצורך לשאוף אוויר, צורך חינוכי או תרבותי כלשהו (מפני החוסר בבתי-הספר והגנים בעת משבר זה), ואף צורך חברתי-קהילתי.

¹ חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, ספר החוקים הפתוח, 1998.

2. סקירת ספרות

ההגדרה לכל מונח, על-פי חוק הגנים הלאומיים מ-1998, היא :

גן לאומי- שטח המשמש או המיועד לשמש לצורכי נופש לציבור בחיק הטבע או להנצחת ערכים שיש להם חשיבות היסטורית, ארכיאולוגית, אדריכלית, טבעית או נופית וכיוצא באלה, בין שנשאר בטבעו ובין שהותקן לשמש מטרות אלה ואשר שר הפנים הכריז עליו.

שמורת טבע- שטח שבו נשמרים חי, צומח, דומם, קרקע, מערות, מים או נוף, שיש בהם ענין מדעי או חינוכי, מפני שינויים בלתי רצויים במראם, בהרכבם הביולוגי או במהלך התפתחותם, ואשר שר הפנים הכריז עליו.

אתר לאומי- מבנה או קבוצת מבנים או חלק מהם לרבות סביבתם הקרובה שהם בעלי חשיבות לאומית היסטורית בהתפתחות הישוב בארץ.

אתר הנצחה- אתר להנצחת לוחמי צה"ל ומערכות הבטחון, שנתנו נפשם על הבטחת קיומה של מדינת ישראל, להנצחת לוחמי מערכות ישראל שנפלו למען תקומת ישראל ולהנצחת חללי פגיעות איבה, שהוכרו כאתר הנצחה.

אתר הנצחה ממלכתי- אתר הנצחה להנצחת מערכות ישראל בעלות משמעות מיוחדת בתולדות העם או המדינה שהוכרו כאתר הנצחה.

אתר הנצחה חילי- אתר הנצחה להנצחת לוחמים שנפלו במערכות ישראל, לפי חילות, או עוצבות בעלות ייחוד.

אתר עתיקות- נכס, בין תלוש ובין מחובר, שנעשה בידי אדם לפני שנת 1700 לספירה הכללית, והוא בעל ערך היסטורי והשר הכריז שהוא עתיקה.